

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Různé způsoby oceňování v účetnictví mezi lety 1946–1993

Bakalářská práce

Olomouc 2024

Veronika Hanáčková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Různé způsoby oceňování v účetnictví mezi lety 1946–1993

Bakalářská práce

Autor: Veronika Hanáčková

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavla Slavičková, Ph.D

Olomouc 2024

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Různé způsoby oceňování v účetnictví mezi lety 1946–1993*“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí práce doc. Mgr. Pavly Slavičkové, Ph.D. a uvedla jsem v ní všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce, doc. Mgr. Pavle Slavičkové, Ph.D., za cenné rady a podněty, jež přispěly k vytvoření této práce. Dále bych chtěla poděkovat mé sestře Dominice za vlídná slova podpory, která mi byla velkou oporou.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá různými způsoby oceňování v účetnictví mezi lety 1946 až 1993. Cílem této práce je zjistit, jaké byly způsoby při oceňování na území bývalého Československa v období po skončení druhé světové války až do vzniku České republiky v roce 1993. Práce vychází z legislativních předpisů doplněných o informace ze soudobé literatury a učebních textů.

Klíčová slova: Oceňování, účetnictví, Československo, aktiva, pasiva

Annotation

This bachelor's thesis is focused on various valuation methods in accounting between the years 1946 and 1993. This study aims to identify the valuation methods used in the territory of the former Czechoslovakia during the period following the end of World War II until the establishment of the Czech Republic in 1993. The thesis is based on legislative regulations supplemented with information from contemporary literature and textbooks.

Key words: Valuation, Accounting, Czechoslovakia, assets, debts

Obsah

Úvod	8
1 Legislativní úprava oceňování	10
2 Poválečné Československo	11
2.1 Zákon o jednotné organizaci podnikového účetnictví.....	11
2.2 Generální sekretariát Hospodářské rady	12
2.3 Zákon o oceňování	13
2.4 Oběžník ministerstva vnitra určující zatímní zásady o oceňování	14
2.4.1 Oddíl I. Všeobecná ustanovení	14
2.4.2 Oddíl II. Investiční majetek	15
2.4.3 Oddíl III. Zásoby	16
2.4.4 Oddíl IV. Finanční majetek a závazky	16
2.5 Vládní nařízení, kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém účetnictví.....	16
2.6 Zrušení platných předpisů nově vydaným zákon	18
2.7 Nařízení vlády, kterým se stanovily zásady pro účetnictví	19
2.8 Nařízení vlády republiky Československé č. 30/1958 Sb., kterým se nahrazuje ustanovení vládního nařízení ze dne 6. září 1952	19
2.9 Vládní nařízení zabývající se oceňováním v kalkulacích	20
2.10 Věštník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky	22
2.11 Reálnost ocenění	23
2.12 Shrnutí.....	23
3 Období jednotné soustavy sociálně ekonomických informací	26
3.1 Jednotná soustava sociálně ekonomických informací	26
3.2 Nařízení vlády Československé socialistické republiky o informační soustavě organizací.....	27
3.3 Vyhláška upravující zákon o jednotné soustavě ekonomických informací	29
3.4 Vyhláška č. 156/1975 Sb., o správě národního majetku	29
3.5 Účetnictví v průmyslu – učebnice pro vysoké školy ekonomické	30
3.6 Vysokoškolská učebnice pro studenty ekonomických fakult.....	31
3.7 Shrnutí.....	33
4 Přechod na demokratických systém	34

4.1	Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1971 Sb.	34
4.2	Navazující nařízení na zákon z roku 1971	35
4.3	Zákon o účetnictví	36
4.4	Dodatek k oceňování investičního majetku a zásob	39
4.5	Shrnutí.....	40
	Závěr.....	42
	Resumé	44
	Seznam pramenů a literatury	45
	Seznam příloh	49
	Přílohy	50
	Příloha 1:.....	50

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou různé způsoby oceňování v účetnictví na území bývalého Československa v časovém intervalu od roku 1946 až 1993. Po skončení druhé světové války začala úplně nová fáze, neboť se z této doby dochovalo jen málo relevantních materiálů. Československo se tak muselo řídit legislativními předpisy z předválečného období.

Cílem této práce je zjistit, jaké byly způsoby při oceňování na území bývalého Československa v období po skončení druhé světové války až do rozpadu republiky v roce 1993.

Jedním z důvodů, proč je oceňování důležité, je jeho trvalá relevance v průběhu času. Oceňování je základním nástrojem pro správné vyhodnocování hodnoty, ačkoliv je problematika oceňování komplexní a rozsáhlá. I přes tuto komplexnost je zřejmé, že se oceňování postupem času stalo ucelenějším a komplexnějším.

Dalším důvodem je historický význam tohoto období, které představuje éru významných politických, ekonomických a společenských proměn v Československu. Během těchto let prošlo Československo několika režimy, což mělo zásadní dopad na legislativu, ekonomické postupy a účetní standardy. Proto je zajímavé, jak se tyto změny promítaly v přístupu k oceňování v účetnictví a jaké metody oceňování byly preferovány v různých obdobích, avšak stále ve stejném prostředí, jelikož české prostředí bylo se zahraničním nesrovnatelné.

Základem této práce jsou v podstatě dva typy zdrojů. Prvním jsou legislativní předpisy, tedy zákony, vyhlášky, vládní nařízení a směrnice. Druhým zdrojem je soudobá literatura a učební texty, především učebnice určené pro vysoké ekonomické školy a publikace autorů, kteří se ve svých pracích zabývali širším spektrem témat než pouze oceňováním. Z tohoto důvodu bylo nezbytné vyhledat pouze ty kapitoly, které se týkaly přímo problematiky oceňování.

Struktura bakalářské práce je členěna do tří hlavních oddílů, které sledují vývoj oceňování z pohledu legislativních předpisů v daném časovém rámci. První oddíl se detailně zabývá analýzou zákonů vydaných v poválečném Československu. Tato část mapuje legislativní změny a přístup k oceňování v účetnictví v období po druhé světové válce. Druhý oddíl se věnuje období jednotné soustavy sociálně ekonomických informací, která ovlivnila

celý vývoj oceňování. Zde jsou zkoumány změny v přístupu k oceňování a jeho právnímu zakotvení v rámci tohoto systému. Poslední část se zaměřuje na přechod na demokratický systém a jeho dopad na legislativní úpravu oceňování v účetnictví. Analyzuje reformy a změny v zákonodárství, které nastaly v důsledku politických a ekonomických transformací.

1 Legislativní úprava oceňování

V období mezi lety 1946 až 1993 došlo k významnému vývoji v oblasti oceňování z hlediska legislativních předpisů, tedy zákonů, vyhlášek a směrnic. Jaký byl vývoj oceňování v těchto letech z pohledu legislativních předpisů je zásadní otázkou, která odráží potřebu jasných a univerzálních pravidel pro stanovení hodnoty jednotlivých aktiv. Oceňování v rámci účetnictví představuje komplexní a náročnou problematiku, která vyžaduje pečlivou regulaci a definici jednotných postupů pro oceňování.

Tato práce začíná sledováním událostí v roce 1946 z důležitých nejen historických, ale i legislativních důvodů. Rok 1945 představoval závěr druhé světové války a v důsledku válečných událostí bohužel nevyšly v platnost žádné relevantní legislativní předpisy, proto bylo Československo nuceno se řídit předpisy z předválečného období. Tato situace vytvořila období nesnáze a nejistoty, kdy bylo nutné obnovit a reorganizovat společnost na základě nových principů.

2 Poválečné Československo

Začátek roku 1946 představoval zlomový okamžik pro Československo, které se vzpamatovalo z válečných útrap a začínalo obnovovat své instituce a formovat nový právní rámec. V tomto kontextu je zvláště důležitý Zákon o jednotné organizaci podnikového účetnictví, který přispěl k modernizaci ekonomického systému. Tímto způsobem se v roce 1946 otevírá nová etapa vývoje účetnictví.¹

2.1 Zákon o jednotné organizaci podnikového účetnictví

Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé se dne 16. května 1946 usneslo na novém a do budoucna základním právním aktu, který stanovil nová pravidla pro účetní postupy. Dnem nabytí se zrušilo vládní nařízení č. 297 Sb. z roku 1941, o záznamních povinnostech pro účely daňové a provozní² a nadále zůstaly v platnosti předchozí právní předpisy.

Podnikové účetnictví, které mimo jiné zahrnovalo také účetnictví, bylo sjednoceno na základě principů stanovených ve vládním nařízení č. 205/1946 Sb., ze kterého vyplývala povinnost vést pouze podvojně účetnictví. Bylo přitom zajištěno, aby podnikové účetnictví odpovídalo potřebám hospodářského plánování, specifickým požadavkům jednotlivých odvětví a také požadavkům daňovým. Pod pojmem podnikové účetnictví podle tohoto zákona se rozumí účetnictví, kalkulace, statistika a rozpočetnictví podniků všeho druhu.³

Poprvé bylo uzákoněno pravidlo, které umožňovalo záznamy v účetních knihách vést buďto ve vázaných knihách nebo na samostatných listech. Avšak některé podniky to uplatňovaly již dříve. Byly také zavedeny dva druhy účtů. Jednalo se o účty majetkové, které zachycovaly změny majetku a kapitálu. A účty výsledkové, které zachycovaly náklady a výnosy.⁴

---

¹ Zákon č. 116/1946 Sb., o jednotné organizaci podnikového účetnictví. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-116/zneni-19460604>

² Vládní nařízení č. 297/1941 Sb., o záznamních povinnostech pro účely daňové a provozní. Dostupné z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/9673/1/2/vladni-narizeni-c-297-1941-sb-o-zaznamnich-povinnostech-pro-ucely-danove-a-provozni>

³ Vládní nařízení č. 205/1946 Sb., kterým se stanoví jednotné účetní zásady. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-205>

⁴ Pokorná, J. (2009). *Historie účetnictví*. [Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova Univerzita]. Masarykova Univerzita Brno. Str. 19. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/o3oz5/Masarykova_univerzitaF.pdf

Jednání a porušení tohoto zákona nebo na něj navazujících předpisů bylo trestáno jako přestupky okresními národními výbory na návrh generálního sekretariátu. Pokuty mohly dosahovat až 100 000 Kčs. Byla zde možnost uložit náhradní trest ve formě vězení v případě nedobytnosti.⁵

Nicméně, přestože se jednalo o zásadní zákon v oblasti účetnictví v té době, paradoxně neobsahoval podrobné pokyny týkající se samotného procesu oceňování. Tato absence konkrétních směrnic a postupů způsobila určité nejednoznačnosti a nedostatek jasných pravidel pro oceňování různých druhů majetku.

2.2 Generální sekretariát Hospodářské rady

Vláda republiky Československé vydala dne 23. listopadu 1945 vládní nařízení č. 144/1945 Sb., o složení, organizaci a způsobu činnosti generálního sekretariátu Hospodářské rady.⁶ Toto nařízení sice nevyšlo v námi sledovaném období, ale stalo se důležitým mezníkem v poválečné obnově Československa a platilo další čtyři roky, než bylo Zákonem o hospodářském plánování zrušeno.⁷

Nařízení mělo za cíl efektivní řízení hospodářských záležitostí země. Generální sekretariát Hospodářské rady byl centrálním orgánem, který byl odpovědný za koordinaci a řízení hospodářské politiky a plánování. Stanovilo složení generálního sekretariátu, jeho organizaci a způsob fungování. Způsob činnosti generálního sekretariátu byl definován způsobem jednání, rozhodování a implementace politických a ekonomických opatření. Jeho úkolem bylo zajistit efektivní provádění hospodářských reforem a podporu obnovy po válečných útrapách.⁸

Generální sekretariát Hospodářské rady vydal v letech 1947 až 1949 šest účetních osnov a odborové účetní osnovy pro podniky jednotlivých hospodářských odvětví.

---

⁵ Zákon č. 116/1946 Sb., o jednotné organizaci podnikového účetnictví. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-116/zneni-19460604>

⁶ Vládní nařízení č. 144/1945 Sb., o složení, organizaci a způsobu činnosti generálního sekretariátu Hospodářské rady. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-144>

⁷ Zákon č. 60/1949 Sb., o hospodářském plánování (plánovací zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-60>

⁸ Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. (1945). Předpis 144/1945 Sb. o složení, organizaci a způsobu činnosti generálního sekretariátu Hospodářské rady (Částka 59). Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=144&r=1945>

Jednalo se o:

1. Podniky průmyslové
2. Podniky obchodní, dopravní a podniky cestovního ruchu
3. Peněžní ústavy a peněžní podniky
4. Pro podniky, které poskytovaly soukromé (smluvní) pojištění
5. Podniky řemeslné
6. Podniky státní

Těchto šest účetních osnov bylo závazně stanoveno prostřednictvím vyhlášky jako směrnice pro finanční účetnictví. Avšak vydáním těchto směrnic došlo ke změně. Ta spočívala v tom, že do této doby si podniky mohly vést takové účetní osnovy, které pro ně byly vhodné a také si mohly samy zvolit podrobnost členění. Nově byla podnikům uložena povinnost, aby vedly pouze ty účty, které byly stanoveny v osnovách jednotlivých odvětví a aby byly jednotné. Sestavení takové účetní osnovy se nazývalo účetní rozvrh.⁹

2.3 Zákon o oceňování

Dne 22. února 1949 Národní shromáždění republiky Československé vydalo důležitý zákon č. 65/1949 Sb., o oceňování. Zákon o oceňování byl významným krokem v legislativě Československa v oblasti oceňování majetku. Byl přijat v době, kdy probíhala rozsáhlá reorganizace ekonomického systému a znárodnění majetku v rámci komunistických reforem. I přesto, že byl součástí širšího souboru právních předpisů, které regulovaly hospodářské a politické poměry v té době, byl vůbec prvním zákonem Československa, který tuto problematiku oceňování řešil a upravoval. Stal se tak „základním kamenem“ pro navazující legislativní předpisy.

§ 1 zákona obsahoval pouze zásady pro oceňování majetku, cizího kapitálu, nákladů a výnosů v různých podnicích, ve veřejné správě a v zařízeních soukromého a veřejného práva, jako byly korporace, fondy a nadace, kdy „*oceňování se má provádět v souladu s jednotnými zásadami, které stanoví vláda nařízením.*“¹⁰ Přitom muselo být dbáno, aby

---

⁹ Pokorná, J. (2009). *Historie účetnictví*. [Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova Univerzita]. Masarykova Univerzita Brno. Str. 19-20. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/o3oz5/Masarykova_univerzitaF.pdf

¹⁰ Zákon č. 65/1949 Sb., o oceňování. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-65>

oceňování vyhovovalo potřebám jednotného hospodářského plánu, potřebám plánovitého vedení a kontrole hospodaření, daňovým a cenovým účelům.¹¹

Jelikož byl tento zákon ve své podstatě velice stručný, neobsahoval explicitní ustanovení o postupu při slyšení zúčastněných ministerstev, nejvyššího účetního kontrolního úřadu a jednotné odborové organizace před vydáním závazných směrnic pro oceňování. Tyto jednotné směrnice pro oceňování (§ 2) měly být později uvedeny v Úředním listě Československé republiky.¹²

2.4 Oběžník ministerstva vnitra určující zatímní zásady o oceňování

Jelikož dosud nebyly vydány definitivní zásady pro oceňování v podnikovém účetnictví, byl 22. června 1950 v dohodě ministerstva vnitra se státním úřadem plánovacím, ministrem financí a nejvyšším účetním kontrolním úřadem vydán oběžník č. 42-III/5. Tento oběžník určoval zatímní zásady o oceňování v zahajovacích rozvahách komunálních podniků do doby, než vláda vydá pomocí nařízení zásady konečné.¹³

Text ustanovoval pravidla pro vznik zahajovací rozvahy, která byla východiskem pro hospodaření komunálního podniku. Jejím hlavním úkolem bylo plně zachytit a správně ocenit majetek a pasiva ke dni jeho vzniku. Dále sjednotit způsob oceňování majetku a pasiv, čímž se usnadnila mezipodniková srovnatelnost a také ocenit kde dni sestavení zahajovací rozvahy majetkové složky, které byly pořízeny v různých časových obdobích.¹⁴

2.4.1 Oddíl I. Všeobecná ustanovení

Ocenit majetkové složky bylo možné několika způsoby. Investiční majetek a zásoby se měly ocenit reprodukční pořizovací cenou, zatímco finanční majetek a závazky cenou jmenovitou nebo cenou výplatní. Reprodukční cenu pořizovací popisoval oběžník jako

---

¹¹ Zákon č. 65/1949 Sb., o oceňování. § 1. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-65>

¹² Zákon č. 65/1949 Sb., o oceňování. § 2 zákona. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-65/zneni-19490315>

¹³ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republiky Československé. Číslo 152. Str. 2151. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

¹⁴ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republiky Československé. Číslo 152. Str. 2151. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

„cenu kterou by bylo třeba vynaložit v den, k němuž se oceňuje, na pořízení majetku téhož druhu a v témž stavu jako je majetek, který se oceňuje.“¹⁵ To znamená, že je v této ceně už vyjádřeno opotřebení nebo jiné znehodnocení oceňovaného majetku. Jmenovitá cena vyjadřovala peněžní hodnotu majetku, závazků nebo nákladů. A cenou výplatní se rozuměla peněžní částka, kterou měl majetek nebo závazky obdržet podle smlouvy nebo jiného právního důvodu.¹⁶

2.4.2 Oddíl II. Investiční majetek

Investiční majetek jako byly pozemky, budovy, stroje, nástroje, nábytek, vozidla atd. měl sloužit k nejtálejšímu použití. Tato aktiva měla sloužit podniku svým stavem a postupně se opotřebovávala.¹⁷ Jak řekl Fiala ve své *Učebnici účetnictví pro obchodní akademie*, čím vyšší bude hodnota ocenění aktiv, tím vyšší vyjde čisté jmění i vlídnější hospodářský výsledek.¹⁸

Pozemky se ocenily úředními cenami platnými ke dni, k němuž se oceňovalo. Těmito úředními cenami jsou v českých zemích myšleny ceny platné ke dni 20. června 1930 pro pozemky, které byly pořízeny před tímto datem. Pokud jde o pozemky pořízené po 20. červnu 1939, pod úředními cenami se rozumí ceny pořizovací pro případ jejich nabytí. Budovy se ocenily reprodukční pořizovací cenou. Byl-li znám rok pořízení budovy i její původní pořizovací cena, bylo možno využít koeficientu (viz příloha 1) a stanovit tak novou pořizovací cenu.¹⁹

---

¹⁵ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republiky Československé. Číslo 152. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

¹⁶ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republiky Československé. Číslo 152. Část 4. – 7. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

¹⁷ Fiala, J. (1950). *Podnikové početnictví – abeceda účetních vědomostí pro každého*. Praha: Tiskové podniky. Str. 28

¹⁸ Fiala, J. (1947). *Učebnice účetnictví pro obchodní akademie*. Praha: Česká grafická. Str. 12

¹⁹ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republik Československé. Číslo 152. V Praze 30. června 1950. Str. 2151-2152. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

2.4.3 Oddíl III. Zásoby

Zásoby se ocenily reprodukční cenou pořizovací. Pokud nastalo znehodnocení zásob, bylo nutno k nim přihlédnout již při jejich oceňování, nikoliv však formou oprávek k zásobám.²⁰

2.4.4 Oddíl IV. Finanční majetek a závazky

Pohledávky, směnky, šeky, ostatní finanční majetek, přechodné položky a ostatní závazky se ocenily jmenovitou hodnotou.²¹ Cenné papíry se ocenily hodnotami podle vyhlášky č. 134/1946 Sb., o dávce z majetku, a to konkrétně cenou, kterou měl stanovit ministr financí.²²

2.5 Vládní nařízení, kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém účetnictví

Jak již víme z výše zmíněného oběžníku, do této doby nebyly stanoveny definitivní zásady pro oceňování v podnikovém účetnictví. To se však 2. ledna 1951 změnilo. Vláda republiky Československé vydala nařízení č. 1/1951 Sb., navazující na zákon č. 65/1949 Sb., o oceňování, kterým tyto konečné zásady definitivně ustanovila.²³

Úvodní část se zaměřovala na definici pojmu oceňování v podnikovém účetnictví a byla popsána jako „*vyjadřování hodnoty majetku a stanovení a zjišťování pasiv, nákladů a výnosů v penězích.*“²⁴

---

²⁰ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republik Československé. Číslo 152. V Praze 30. června 1950. Str. 2152-2153. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

²¹ Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republik Československé. Číslo 152. V Praze 30. června 1950. Str. 2151-2153. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

²² Zákon č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-134>

²³ Úřední list republiky Československé (1951). Číslo 11. Praha. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:dc988b29-7d68-4b2d-aafe-2450561ae39b?page=uuid:7da0eee2-8157-11ed-8496-001b63bd97ba&fulltext=oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD>

²⁴ Vládní nařízení č. 1/1951 Sb., kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém účetnictví. § 1. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-1>

Byly také zavedeny dva nové druhy cen. A to cena *nákupní*, kterou se rozuměla peněžní částka, která byla vynaložena na koupi majetku a cena *prodejní*, které bylo dosaženo při prodeji majetku.²⁵ Rozdíl mezi cenou nákupní a cenou prodejní mohl znamenat zisk, nebo ztrátu. Pokud byla cena prodejní vyšší než cena nákupní, dosahovalo se zisku. Naopak, pokud byla cena prodejní nižší než cena nákupní, vedlo to k finanční ztrátě.

Vládní nařízení uvedlo nové nebo upravilo pravidla pro oceňování těchto položek:

- Investiční majetek se měl ocenit plánovanou pořizovací cenou, do této doby platilo oceňování pomocí reprodukční pořizovací ceny.
- Zásoby se v rozpočetnictví a ve skladním účetnictví měly ocenit plánovanou pořizovací cenou. Ve finančním a provozním účetnictvím pak skutečnou cenou pořizovací.
- Hotovosti a ceniny se v účetnictví, rozpočetnictví a pro účetní závěrky měly ocenit jmenovitou cenou, lišila-li se jmenovitá cena od výplatní ceny, měly se ocenit výplatní cenou.
- Aktiva a pasiva neurčité výše se měla ocenit výplatní cenou, do této doby se aktiva a pasiva oceňovala cenou nákupní, která byla zpravidla vypočítána na základě historických nákladů.
- Cenné papíry a akcie, které nebyly pro podnik účastí, se měly ocenit v rozpočetnictví plánovanou nákupní cenou, v účetnictví a pro účetní závěrky skutečnou nákupní cenou.²⁶

Nadále platila stejná pravidla pro měnu oceňování. Majetek, pasiva, náklady a výnosy se v podnikovém početnictví uváděly v československých korunách. Výjimku tvořila zahajovací rozvaha, rozpočetní závěrky a účetní závěrky, které byly v zahraničním styku, měly možnost být oceněny v měně cizí. Cizí měna pak byla přepočítána na koruny československé platným kurzem.²⁷

---

²⁵ Vládní nařízení č. 1/1951 Sb., kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém početnictví. Oddíl II., § 6 a § 8. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-1>

²⁶ Sbirka zákonů republiky Československé (1951). Částka 1. § 26. Dostupné z: <https://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/001-1951.pdf>

²⁷ Vládní nařízení č. 1/1951 Sb., kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém početnictví. Oddíl III., § 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-1>

2.6 Zrušení platných předpisů nově vydaným zákon

V padesátých letech došlo v oblasti účetnictví k přijímání nových metod, které byly inspirovány Sovětským svazem, především novými principy řízení a plánování. Tyto změny v účetnictví a početnictví byly především způsobeny potřebou reagovat na rostoucí úroveň národohospodářského plánování a postupným přechodem od mikroekonomického pohledu na tuto problematiku, který přestával být efektivní.

Řešit spor mezi vnitropodnikovým a národohospodářským plánováním a řízením měl zákon č. 108/1951 Sb., o organizaci národohospodářské evidence, vydaný Národním shromážděním republiky Československé, který vešel v platnost 27. prosince 1951.²⁸

Účetnictví nadále používalo systém podvojného účetnictví a zahrnovalo standardní účetní záznamy, výslednou kalkulaci vlastních nákladů, souhrnné účetní výkazy a účetní výkazy jednotlivých organizací. Veškeré účetnictví mělo splňovat kritéria úplnosti, pravdivosti, srozumitelnosti, přehlednosti a kontrolovatelnosti. V rámci účetnictví bylo rovněž provedeno ocenění hospodářských prostředků s ohledem na tyto jednotlivé kategorie:

- Základní prostředky měly být oceněny pořizovací cenou.
- Investice a generální opravy měly být oceněny vlastními náklady na jejich pořízení.
- Zásoby v rozvaze se měly oceňovat vlastními náklady na jejich pořízení.
- Zásoby v běžném účetnictví se měly ocenit plánovanými vlastními náklady.
- Ceniny, hotovost, pohledávky, dluhy, ostatní aktiva a pasiva se měla ocenit ve jmenovité hodnotě.²⁹

I nadále muselo být oceňování založeno na skutečných nákladech v československých korunách. Pokud měl podnik zahraniční hospodářský styk, bylo možno uvádět i měnu cizí. Tato měna byla přepočítána v den účtování podle denního platného kurzu, ostatně jako tomu bylo do této doby.³⁰

Dne 27. prosince 1951, v den nabytí tohoto zákona, došlo ke zrušení důležitých legislativních norem, konkrétně Zákona o oceňování a předpisů jej provádějících

---

²⁸ Zákon č. 108/1951 Sb., o organizaci národohospodářské evidence. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-108>

²⁹ Pokorná, J. (2009). *Historie účetnictví*. [Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova Univerzita]. Masarykova Univerzita Brno. Str. 22. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/o3oz5/Masarykova_univerzitaF.pdf

³⁰ Klozar, J. (1980). *Základy účetnictví*. Praha: Nakladatelství technické literatury. Str. 57.

a Zákona o jednotné organizaci podnikového účetnictví.³¹

2.7 Nařízení vlády, kterým se stanovily zásady pro účetnictví

S ohledem na potřebu zdokonalení účetnictví a kontroly plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství a státního rozpočtu se dne 19. srpna 1952 vláda republiky Československé rozhodla vytvořit novou organizaci v účetnictví, která bude poskytovat potřebné údaje pro řízení celého národního hospodářství. Toto nařízení bylo v souladu s ustanovením předchozího Zákona č. 108/1951 Sb., o organizaci národohospodářské evidence.³²

Čtvrtá část ustanovení se věnovala zásadám pro sestavování rozvah a pro oceňování jejich položek. Nově bylo stanoveno, že hospodářské prostředky se mají ocenit podle jejich stavu k rozvahovému dni, tj. den, kdy se uzavírají účetní knihy. V účetnictví byla měnovou jednotkou pro oceňování hospodářských prostředků stále koruna československá. Výjimku pak tvořila rozvaha a účetní výkazy o ziscích a ztrátách, které mohly být v hospodářském styku oceňovány měnou cizí. Pokud tato situace nastala, byla cizí měna přepočítána na měnu československou dle denního platného kurzu, jako tomu bylo dřív.³³

2.8 Nařízení vlády republiky Československé č. 30/1958 Sb., kterým se nahrazuje ustanovení vládního nařízení ze dne 6. září 1952

Dne 6. června 1958 bylo vydáno nařízení vlády Československé republiky, kterým se nahrazovalo již výše zmiňované vládní nařízení ze dne 6. září 1952 č. 41/1952 Sb. týkající se stejné věci, jež bylo dosud platné. Významná skutečnost týkající se oceňování byla řešena v § 17, kdy bylo stanoveno že „základní prostředky se oceňují zásadně skutečnou pořizovací hodnotou.“³⁴ Bylo zde také stanoveno opotřebení základních prostředků,

---

³¹ Zákon č. 108/1951 Sb., o organizaci národohospodářské evidence. § 9. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-108>

³² Vládní nařízení č. 41/1952 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1952-41#cast4>

³³ Vládní nařízení č. 41/1952 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). § 81 - § 82. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1952-41#cast4>

³⁴ Vládní nařízení č. 30/1958 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1958-30#dil5>

u kterých se dle zvláštních předpisů provádějí odpisy. Toto opotřebenění se mělo vyjadřovat jako oprávky.

Vládní nařízení uvedlo nové nebo upravilo pravidla pro oceňování těchto položek:

- Nedokončené a dokončené investice a generální opravy se měly ocenit skutečnými vlastními náklady na jejich pořízení.
- Ministerstvo financí upravilo také oceňování zásob, čímž se myslel materiál, palivo, náhradní součástky, obaly, výrobky a zásadně i drobné a krátkodobé předměty, nedokončené výroby a vlastní výrobky zemědělské výroby a zboží měly být v rozvaze oceněny skutečnými vlastními náklady jejich pořízení.
- Peněžní prostředky v hotovosti, ceniny, pohledávky, dluhy a ostatní aktiva a pasiva se měla ocenit jmenovitou hodnotou.³⁵

§ 21, týkající se oceňování hospodářských prostředků, zůstal i nadále beze změny. Měnovou jednotkou pro oceňování hospodářských prostředků v účetnictví zůstala koruna československá s možností v zahraničním styku použít měnu cizí, která byla následně přepočítána československým kurzem, který byl platný v den účtování.³⁶

2.9 Vládní nařízení zabývající se oceňováním v kalkulacích

Dne 30. listopadu 1966 vydala vláda Československé republiky vládní nařízení č. 96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách, které navazovalo na dřívější zákon o lidové kontrole a národohospodářské evidenci.³⁷

Díl čtvrtý tohoto vládního nařízení se jmenoval oceňování v kalkulacích ve vztahu ke kalkulačnímu období. V této části bylo stanoveno, že při sestavování předběžných kalkulací se pro stanovení spotřeby přímého materiálu, mezd a ostatních přímých a nepřímých nákladů používaly normy, ceny, mzdové tarify a sazby, zúčtovací sazby a jiné tarify platné v době sestavování kalkulací (u operativních, popř. propočtových) nebo takových, které budou platné v období provádění kalkulovaného výkonu, pokud byla jejich změna plánována, popř. pokud lze jejich změnu prokazatelně předpokládat

---

³⁵ Vládní nařízení č. 30/1958 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). § 18 - § 20. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1958-30#di15>

³⁶ Vládní nařízení č. 30/1958 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). § 17 - § 21. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1958-30#di15>

³⁷ Nařízení vlády č. 96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-96#di14>

(u plánových kalkulací). U propočtových kalkulací bylo možné používat i jiných způsobů určení přímých a nepřímých nákladů, jako např. individuálních výpočtů apod. Při volbě období, ze kterého bylo použito údajů pro oceňování v kalkulacích, musela být dodržena vzájemná návaznost předběžných kalkulací a rozpočtů hospodářských středisek.³⁸

U výsledných kalkulací se pro zjištění skutečné spotřeby přímého materiálu, mezd a ostatních přímých nákladů používaly normy a jejich změny a odchylky, ceny, mzdové tarify a sazby a jiné tarify použité ve vnitropodnikovém účetnictví a vztahujících se ke kalkulovanému výkonu. Pro zjištění skutečných nepřímých nákladů se používaly plánované zúčtovací sazby a jejich odchylky (nebo skutečné zúčtovací sazby), zjištěné ve vnitropodnikovém účetnictví a vztahující se ke kalkulovanému výkonu. Při sestavování výsledných kalkulací bylo možné používat kromě údajů z vnitropodnikového účetnictví i jiných doplňujících údajů.³⁹

Částky kalkulačních položek přímého materiálu a polotovarů vlastní výroby (popř. poddodávek, zboží, spotřebovaných potravin ve veřejném stravování, pokud byly zahrnovány do ceny kalkulovaného výkonu) musely být prokazatelné z platných vnitropodnikových ceníků nebo ceníků velkoobchodních, popř. maloobchodních cen, z faktur dodavatelů, u předběžných kalkulací z nabídek dodavatelů, u propočtových kalkulací výjimečně i z odborných výpočtů. Úroveň cen materiálu, polotovarů vlastní výroby, poddodávek, zboží, potravin, jakož i jiných vnitropodnikových cen a zúčtovacích sazeb, vedena ve vnitropodnikových cenících, musela být v souladu s předpisy pro jejich oceňování.⁴⁰

Tyto předpisy pro oceňování kalkulačních položek byly později uvedeny v jednotné účtové osnově v národním hospodářství, konkrétně ve Věstníku Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, v částce 13–14 z roku 1966.⁴¹

---

³⁸ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (1966). Předpis 96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách. Částka 42. § 10. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw/sbirka.sqw?cz=96&r=1966>

³⁹ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (1966). Předpis 96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách. Částka 42. § 10. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw/sbirka.sqw?cz=96&r=1966>

⁴⁰ Sbírka zákonů Československé socialistické republiky. (1966). Částka 42. Str. 486–488. Dostupné z: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/sb42-66.pdf>

⁴¹ Nařízení vlády č. 96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-96#di14>

2.10 Věštník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky

Jak bylo již výše zmíněno, dne 30. září roku 1966 vyšel Věštník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, kde byly podrobně sepsány předpisy pro oceňování v kalkulacích. Tyto předpisy měly být platné od 1. ledna následujícího roku a měla je dodržovat všechna národní hospodářství.⁴²

Kalkulační položky jako materiál, polotovary vlastní výroby, zboží či výrobky měly být oceněny dle těchto uvedených zásad:

- Materiál měl být oceněn na základě plánovaných velkoobchodních či maloobchodních cen. I v případě, že se jednalo o stejný druh materiálu, ale pořizovaný za různé ceny, bylo důležité zachovat konzistenci v oceňování.
- Polotovary vlastní výroby se měly ocenit pomocí vnitropodnikových cen, které byly stanoveny na základě velkoobchodních cen. Bylo klíčové, aby tyto ceny byly spravedlivě stanoveny, aby se odrazovaly nadměrné náklady a podporovaly efektivní výrobu.
- Oceňování výrobků mělo probíhat na základě velkoobchodních cen. Pro účely bilance však bylo nezbytné také zohlednit vnitropodnikové ceny, které byly vytvářeny na základě vlastních nákladů podle operativních kalkulací.
- Zboží se mělo ocenit podle velkoobchodních, obchodních, popřípadě maloobchodních cen.⁴³

Kromě kalkulačních položek obsahoval Věštník také informace o oceňování základních prostředků. Na účtu základních prostředků byly zaznamenány jejich hodnoty ve skutečných nebo reprodukčních pořizovacích cenách. Reprodukční pořizovací cena odpovídala ceně, za kterou byly základní prostředky pořízeny v daný den. Prostředky, které byly pořízeny ve vlastní režii, měly být oceněny podle cen uvedených ve vnitropodnikových fakturách. Základní prostředky získané bezplatně měly být oceněny jejich původní pořizovací cenou, zatímco ty, které byly pořízeny za úplatu od jiných organizací socialistického sektoru nebo od soukromých osob, ty měly být oceněny reprodukční pořizovací cenou platnou v den pořízení. Nové prostředky, jež nebyly ještě zaznamenány v účetnictví, byly oceněny jejich pořizovací cenou, v případě nedostupnosti

---

⁴² Věštník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky. (1966). Částka 13-14. Praha. Str. 88-89

⁴³ Věštník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky. (1966). Částka 13-14. Praha. Str. 101-108

této informace byla použita reprodukční pořizovací cena ke dni jejich pořízení. Tento přístup k oceňování kalkulačních položek a základních prostředků měl za cíl zajistit spravedlivé a transparentní hodnocení aktiv v rámci hospodářského systému. Tyto stanovené postupy sloužily jako důležitý nástroj pro řízení a efektivní alokaci zdrojů v ekonomických procesech této doby. ⁴⁴

2.11 Reálnost ocenění

Prvořadým a obecným požadavkem, který zásadně ovlivňoval volbu způsobu oceňování hospodářských prostředků v podniku byla reálnost ocenění. Tím se mělo na mysli, aby peněžní vyjádření stavu hospodářských prostředků odráželo skutečnou výši. Dle Schrolla však toto řešení nebylo zdaleka tak jednoduché, jak se zdálo. ⁴⁵

Ve své knize *Účetnictví v průmyslu* napsal, že je především obtížné samotné určení, co přesně je reálnost ocenění. Rozhodující byla perspektiva, podle které se hodnocení skutečnosti provádělo. Stanovil, že reálnost ocenění lze posoudit dvěma směry, a to z hlediska individuálního koloběhu prostředků, což znamenalo „*vyjadřovat hospodářské prostředky v jednotlivých fázích ve výši odpovídající skutečným nákladům na ně vynaloženým.*“ ⁴⁶ Druhým směrem bylo posuzovat reálnost ocenění z hlediska koloběhu společenských fondů, to pak vyžadovalo, aby se oceňovaly hospodářské prostředky v jednotlivých podnicích na úrovni nákladů. ⁴⁷

2.12 Shrnutí

Po skončení druhé světové války se Československo postavilo před úkoly obnovy a reformy legislativního rámce. Zákon o podvojném účetnictví a Zákon o jednotné organizaci podnikového početnictví z roku 1946 představovaly zásadní kroky k modernizaci ekonomického systému. Tyto právní předpisy sjednotily účetní postupy a stanovily pravidla pro účetní záznamy v podnicích. Tyto zákony však neobsahovaly ustanovení týkající se samotného procesu oceňování.

Zákon o oceňování z roku 1949 představoval další důležitý krok, jelikož se jednalo o vůbec první zákon v tomto období, který řešil problematiku oceňování. Definoval

---

⁴⁴ Věstník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky. (1966). Částka 13-14. Praha. Str. 93-95

⁴⁵ Schroll, R. (1968). *Účetnictví v průmyslu*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 65

⁴⁶ Schroll, R. (1968). *Účetnictví v průmyslu*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 66

⁴⁷ Schroll, R. (1968). *Účetnictví v průmyslu*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 66

základní principy pro oceňování majetku a závazků. Nicméně, neobsahoval podrobné postupy, což vedlo k určitým nejasnostem. Proto byla později vydána vládní nařízení a oběžník ministerstva vnitra, který stanovil konkrétní pravidla a postupy pro oceňování majetku v různých typech organizací. V tomto směru byly zavedeny nové druhy cen, konkrétně cena nákupní a cena prodejní.

Další změny přišly v 50. letech, kdy nová legislativa reagovala na rostoucí úroveň plánování hospodářství. Zákony z roku 1951 a 1952 zrušily a nahradily předchozí právní předpisy týkající se účetnictví a oceňování. Novinkou se stala plánovaná pořizovací cena, která se používala pro oceňování investičního majetku a zásob. Před zavedením této nové ceny byly položky oceňovány reprodukční pořizovací cenou.

Byly stanoveny nové zásady pro sestavování rozvahy a oceňování majetku. Účetnictví nadále používalo systém podvojného účetnictví a pro ocenění majetku se stále používala koruna československá s možností použití cizí měny v případě zahraničních transakcí. Hodnota v cizí měně byla pak přepočítána podle aktuálního denního kurzu.

Nařízení vlády z roku 1958 dále upravilo oceňování majetku tím, že stanovilo skutečnou pořizovací hodnotu pro základní prostředky. Tyto změny ukazovaly, jak se Československo snažilo přizpůsobit své ekonomické a účetní systémy novým politickým a ekonomickým podmínkám.

Dne 30. listopadu 1966 bylo vydáno vládní nařízení č. 96/1966 Sb., které upravovalo jednotné kalkulační zásady. Jedním z důležitých aspektů tohoto nařízení bylo oceňování v kalkulacích ve vztahu ke kalkulačnímu období. Při sestavování předběžných kalkulací byly používány normy, ceny a tarify platné v době sestavování nebo v období provádění výkonu. U výsledných kalkulací se pak pro skutečné náklady používaly normy a jejich změny, ceny a tarify platné ve vnitropodnikovém účetnictví. Nařízení vlády pak bylo doplněno předpisy uvedenými ve Věštníku Ústřední komise lidové kontroly a statistiky.

Tato kapitola ukázala, jak se Československo postupně adaptovalo na nové politické a ekonomické podmínky prostřednictvím reformy svého legislativního rámce. Od základních kroků k modernizaci ekonomiky v poválečném období po úpravy reagující na rostoucí plánování hospodářství v 50. letech až po zavedení jednotných kalkulačních zásad v roce 1966. Československo průběžně upravovalo své účetní a oceňovací postupy.

Tyto změny nejen odrážely politický vývoj země, ale také ukazovaly její úsilí přizpůsobit se novým výzvám a podmínkám v hospodářské oblasti.

3 Období jednotné soustavy sociálně ekonomických informací

3.1 Jednotná soustava sociálně ekonomických informací

Federální shromáždění Československé socialistické republiky přijalo dne 25. března 1971 zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě ekonomických informací.⁴⁸ Tento zákon měl za cíl nahradit označení národohospodářská evidence pojmem sociálně-ekonomická evidence. Tímto krokem se měla zdůraznit sociální rovina hospodářských záznamů a lépe reflektovat aspekty spojené s ekonomikou a společenskými vztahy.

„Přebudování národohospodářské evidence v jednotnou soustavu sociálně ekonomických informací není a také nemůže být jednorázovým aktem, nýbrž je dlouholetým a současně poměrně složitým procesem.“⁴⁹

Tímto zákonem byly stanoveny úkoly a působnost, které mohly vykonávat orgány České socialistické republiky. Byla také stanovena působnost finančních orgánů republiky, v oborech účetnictví, účetní výkaznictví, kalkulace a rozpočetnictví. Ústředním orgánem byl nově stanoven Český statistický úřad. Mezi jeho úkoly patřilo například monitorování a statistické hodnocení sociálně-ekonomické situace v ekonomice nebo vypracovávání bilance národního hospodářství.⁵⁰

Zákon se nevěnoval ustanovením problematiky oceňování, jelikož jeho hlavním záměrem bylo přetvořit existující národohospodářskou evidenci do jednotné soustavy sociálně-ekonomických informací. Tímto krokem došlo k úpravě a sjednocení postupů a metodiky pro shromažďování a zpracování dat, což mělo významný dopad na celkový systém účetnictví.

V této době již bylo účetnictví považováno za nejucelenější a nejkomplexnější systém sociálně-ekonomických informací. A to z toho důvodu, že se jeho funkce rozšířily

---

⁴⁸ Zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě ekonomických informací. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11308/57601870/1980_zakon_21_1971.pdf/8e3b81f4-6dfc-47ed-b969-e262b351f6b1?version=1.0

⁴⁹ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (1972). Stenoprotokoly 4. schůze. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1971cnr/stenprot/004schuz/s004007.htm>

⁵⁰ Pokorná, J. (2009). *Historie účetnictví*. [Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova Univerzita]. Masarykova Univerzita Brno

o analytickou funkci, která udávala rozbor hospodaření daného podniku.⁵¹

3.2 Nařízení vlády Československé socialistické republiky o informační soustavě organizací

O pár měsíců později, konkrétně 2. prosince 1971 bylo vládou Československé socialistické republiky přijato vládní nařízení č. 153/1971 Sb. o informační soustavě organizací, které mělo doplňovat zákon přijatý v březnu toho roku. Tímto nařízením se ustanovilo, že účetnictví, rozpočetnictví a kalkulace se musely vést v československé měně, pokud se jednalo o zahraniční styk, bylo možno použít i měnu cizí. Všechny zápisy v oborech a okruzích informační soustavy musely být srozumitelné, přehledné a provedeny trvanlivým zápisem.⁵²

Nařízení mimo jiné obsahovalo také oceňování hospodářských prostředků. Jiří Klozar píše ve své knize *Základy účetnictví*, účetnictví je zásadně evidencí hodnotovou, tzn. sleduje hospodářské prostředky vyjádřené v peněžních jednotkách. Pokud chceme tyto hospodářské prostředky oceňovat, postupujeme pomocí Marxovy pracovní teorie množstvím společenské práce, která na ně byla vynaložena. Tyto hospodářské prostředky se často oceňují jednotnými částkami, pro které se užívá označení *plánované vlastní náklady*, popřípadě *plánované ceny*. Rozlišovalo se ocenění v těchto cenách, proto byla snaha, aby se plánované vlastní náklady blížily nákladům skutečným.⁵³

*„Oceňováním hospodářských prostředků rozumíme způsob vyjadřování hospodářských prostředků v peněžních jednotkách. Oceňování slouží k tomu, abychom vyjádřili hospodářské prostředky ve srovnatelných jednotkách a pokud je to možné, při tom zachovali správné objemové vztahy.“*⁵⁴

Oceňování hospodářských prostředků dle tohoto nařízení vlády bychom našli v § 34 – § 36. Text § 34 ukládal povinnost oceňovat hospodářské prostředky dle těchto jednotně stanovených zásad:

---

⁵¹ Federální ministerstvo obrany (1973). *Týl a zásobování*. Ročník 23. Praha. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:a57ef3ca-db64-4a85-90af-7b0d5f492f8f?page=uuid:a2fb950b-63b2-4f4d-953d-c253e3c97523&fulltext=%C3%BA%C4%8Detnictv%C3%AD%201971>

⁵² Nařízení vlády č. 153/1971 Sb. o informační soustavě organizací. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1971-153>

⁵³ Klozar, J. (1980). *Základy účetnictví*. Praha: Nakladatelství technické literatury. str. 54-60.

⁵⁴ Klozar, J. (1980). *Základy účetnictví*. Praha: Nakladatelství technické literatury. str. 54

- Základní prostředky se měly ocenit pořizovacími cenami; opotřebení základních prostředků v organizacích, v nichž se tyto prostředky odpisovaly, se vyjadřovaly oprávkami.
- Investice se měly ocenit náklady vynaloženými na jejich pořízení.
- Předměty postupné spotřeby, materiál, zvířata a zboží se měly ocenit cenami, za něž byly opatřeny, popř. průměrnými cenami stanovenými na základě těchto cen; opotřebení předmětů postupné spotřeby v používání se mělo vyjádřit oprávkami.
- Nedokončená výroba, polotovary vlastní výroby a výrobky se měly ocenit cenami stanovenými podle předběžné kalkulace v určených položkách, výjimečně skutečnými vlastními náklady nebo velkoobchodními cenami.
- Valuty, devize, zahraniční cenné papíry, ceniny, pohledávky a závazky, majetkové účasti a nemovitosti v zahraničí a jiné hodnoty, jejichž ocenění bylo vyjádřeno v cizí měně, se přepočítaly na československou měnu podle zvláštních předpisů.
- Peněžní prostředky, tuzemské cenné papíry, ceniny, pohledávky a závazky a ostatní aktiva a pasiva, která zněla na československou měnu, se uváděly jmenovitými částkami.⁵⁵

V navazujícím paragrafu (§ 35) je uvedeno, že provádění změn v oceňování hospodářských prostředků bylo povoleno pouze v případech, které byly opodstatněné, např. při celkové změně cen. Opodstatněnost těchto změn musela být vždy náležitě doložena. Účetním jednotkám nebylo dovoleno upravovat v účetnictví ocenění hospodářských prostředků tak, aby záměrně zkreslovaly hospodářské výsledky mezi jednotlivými účetními obdobími. Dále bylo stanoveno, že způsob oceňování hospodářských prostředků v účetnictví bylo dovoleno měnit pouze k 1. lednu. Co se týče rozdílů ze změn cen, jimiž byly v účetnictví oceněny hospodářské prostředky, tak i ze změn způsobu jejich ocenění, se zúčtují, pokud není stanoveno zvláštními předpisy jinak, do hospodářského výsledku organizace.⁵⁶

V rámci rozpočtování a kalkulací se pro hodnocení věcí používaly zásady stanovené v předchozích odstavcích, tj. § 34 a § 35. Přitom bylo nutné zajistit soulad s metodami

---

⁵⁵ Nařízení vlády č. 153/1971 Sb. o informační soustavě organizací. § 34. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1971-153>

⁵⁶ Nařízení vlády č. 153/1971 Sb. o informační soustavě organizací. § 35. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1971-153>

ocenění, které byly používány v účetnictví. Zásady, jež byly stanoveny v uvedených odstavcích se měly aplikovat přiměřeně ve statistice a operativní evidenci. Mělo tomu tak být do té doby, než Federální statistický úřad nestanovil jinak.⁵⁷

3.3 Vyhláška upravující zákon o jednotné soustavě ekonomických informací

Tato vyhláška č. 154/1971 Sb., o účetnictví byla v dohodě s Federální statistickým úřadem podle § 35 zákona o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací. Jejím obsahem byla především podrobná a doplňující ustanovení, která řešila zejména problematiku účetních dokladů, účetních knih, účetních zápisů a účetních výkazů, nikoli však samotného oceňování.⁵⁸

Poprvé se zde objevil i nový prvek, který se týkal úpravy pravidel pro vedení účetnictví. Toto pravidlo spočívalo v povinnosti vedoucího organizace *upravit oběh účetních dokladů*, buď příkazem nebo směrnicí. Právní předpis tedy udával pravomoc, ale i povinnost upravit některé části systému účetnictví vlastním vnitřním předpisem.⁵⁹

3.4 Vyhláška č. 156/1975 Sb., o správě národního majetku

Federální ministerstvo financí vydalo dne 11. prosince 1975 vyhlášku o správě národního majetku. Tato vyhláška se týkala detailních popisů a pravidel pro správu majetku v rámci státních organizací. Obsahovala instrukce ohledně identifikace, záznamu, ocenění a evidence národního majetku, který byl spravován státními institucemi. Upravovala praktické aspekty správy majetku, aby byla zajištěna jeho řádná správa, transparentnost a odpovědnost za jeho využití.⁶⁰ Nově vydaná novela vyhlášky zrušila vyhlášku z roku 1966 o správě národního majetku.⁶¹

---

⁵⁷ Nařízení vlády č. 153/1971 Sb. o informační soustavě organizací. § 36. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1971-153>

⁵⁸ Federální ministerstvo obrany (1986). *Týl a zásobování*. Ročník 36. Praha. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:7a2b2272-6954-4e35-bfdb-39ae65f33ff9?page=uuid:6e4c50d8-94d8-4b4a-b1a3-f523344d0657&fulltext=T%C3%BD1%20a%20z%C3%A1sobov%C3%A1n%C3%AD%20ro%C4%8Dn%C3%ADk%2036>

⁵⁹ Puchinger, Z., Slavičková, P. (2014). *Malé dějiny účetnictví*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci. Str. 122

⁶⁰ Vyhláška č. 156/1975 Sb., o správě národního majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1975-156#f3532340>

⁶¹ Vyhláška č. 104/1966 Sb., o národním majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-104#f3439829>

Ocenění majetku bychom našli v § 2, kdy státní organizace měly závazek řádně hospodařit s hmotným národním majetkem a byly za tuto správu plně odpovědné. To znamenalo, že měly povinnost identifikovat, zaznamenat, ocenit a pravidelně aktualizovat evidenci o tomto majetku podle stanových předpisů.⁶²

Těmito stanovenými předpisy pro oceňování byla již výše zmíněná legislativa jako zákon o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací a prováděcí předpisy k němu, zejména pak nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 153/1971 Sb., o informační soustavě organizací, dále pak vyhláška o účetnictví a vyhláška o inventarizacích hospodářských prostředků.⁶³

Tato vyhláška byla zrušena dnem 1. ledna 1985, kdy vešla v platnost stejnojmenná vyhláška Federálního ministerstva finanční č. 90/1985 Sb., o správě majetku. Obsahem vyhlášky byla správa majetku a obsahovala ustanovení ohledně způsobu, jakým se měl národní majetek spravovat a nakládat s ním. Co se týče oceňování národního majetku, nic se nezměnilo. Stále platilo, že se národní majetek měl sepsat, ocenit a vést v předepsané evidenci podle zvláštních předpisů, pokud nebylo stanoveno jinak.⁶⁴

3.5 Účetnictví v průmyslu – učebnice pro vysoké školy ekonomické

V roce 1981 Státní nakladatelství technické literatury uvedlo na trh knihu s názvem *Účetnictví v průmyslovém podniku*, kterou napsal Jaromír Báča. Tato publikace podrobně rozebírala účetní postupy a metody zaměřené zejména na potřeby průmyslových podniků. Svým obsahem pokrývala široké spektrum témat spojených s účetními operacemi, řízením nákladů, plánováním financí a též oceňováním v účetnictví.

Báča podotkl, že základem pro efektivní evidenci a celkový přehled o základních prostředcích z hlediska národní ekonomiky je sjednocený postup jejich oceňování. Uvedl, že reálná pořizovací cena nového základního prostředku zahrnuje veškeré vynaložené

---

⁶² Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. (1975). Předpis 156/1975 Sb., o správě národního majetku. Částka 37. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw/sbirka.sqw?cz=156&r=1975>

⁶³ Vyhláška č. 156/1975 Sb., o správě národního majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1975-156#f3532340>

⁶⁴ Vyhláška č. 90/1984 Sb., o správě národního majetku. §1-§37. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-90?koment=21633468&komentedit=1&komentmin=1>

náklady na jeho pořízení, včetně nákladů spojených s projektovou dokumentací, velkoobchodní cenou fakturovanou investičním dodavatelem, montáže a odvodů.⁶⁵

Vymezil i pojem reprodukční pořizovací cena jako „cena, kterou by ke dni znovuoценění měl existující základní prostředek, kdyby byl pořízen jako nový.“⁶⁶ Touto cenou se oceňovaly především základní prostředky, které byly opotřebené nebo byly nakoupeny od jiných organizací socialistického sektoru či od soukromých osob. Podobně se reprodukční pořizovací cenou měly ocenit nově zjištěné, avšak v účetnictví ještě nezachycené, základní prostředky.⁶⁷

Ve třetí kapitole bylo zmíněno i oceňování zásob. K ocenění nakoupených zásob, určených k jednorázové či postupné spotřebě měla být využita velkoobchodní cena. Oproti tomu, nedokončená výroba včetně polotovarů vlastní výroby se měla ocenit podle předběžných kalkulací v určených položkách. S cílem zabránit úmyslnému zkreslování hospodářských výsledků musel způsob ocenění nedokončených výrobků, polotovarů vlastní výroby a hotových výrobků odpovídat kalkulačnímu vzorci a být pravidelně ověřován, a to minimálně jednou ročně prostřednictvím detailního rozpočtu. Tento způsob ocenění nesměl být změněn během roku a musel být ve firmě oficiálně vyhlášen, buď ředitelem anebo v souladu s legislativními předpisy. Obecné oceňovací principy rovněž stanovily, že změny v ocenění majetku a zásob byly povoleny pouze v případech zdůvodněných, přičemž každá změna musela být důkladně zdokumentována. Změna způsobu ocenění v účetnictví byla povolena pouze k 1. lednu každého roku.⁶⁸

3.6 Vysokoškolská učebnice pro studenty ekonomických fakult

Další učebnicí v tomto období zabývající se účetnictvím byla kniha Bohuslava Fireše s názvem *Základy účetnictví*, z roku 1987. Jednalo se o vysokoškolskou učebnici pro studenty ekonomických fakult, která se zabývala teorií a praktickými aspekty účetnictví. Pokrývala širokou škálu témat, které byly důležité pro pochopení základních principů

---

⁶⁵ Báča, J. (1981). *Účetnictví v průmyslovém podniku*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 24

⁶⁶ Báča, J. (1981). *Účetnictví v průmyslovém podniku*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 25

⁶⁷ Báča, J. (1981). *Účetnictví v průmyslovém podniku*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 25

⁶⁸ Báča, J. (1981). *Účetnictví v průmyslovém podniku*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 61-63

a postupů při vedení účetnictví. Kniha byla věnována studentům ekonomických oborů, pro účetní a daňové poradce, ale i pro podnikatele, kteří chtěli lépe porozumět účetnictví své firmě.

Šestá kapitola knihy byla věnována právě oceňování v účetnictví. Dle Fireše bylo oceňování hospodářských prostředků definováno jako „*specifický způsob vyjádření hospodářských prostředků v peněžní měřicí jednotce, pomocí které se převádějí různé naturální veličiny na veličiny hodnotové.*“⁶⁹

Společenské vlastnictví výrobních prostředků a rozvinutý systém nadpodnikového řízení, zejména plánování v socialistických zemích, přinesly nové kvantitativní požadavky na oceňování v účetnictví. V tomto rámci se nadále uplatňovaly zásady oceňování, jak již bylo dříve zmíněno. Jednalo se o zásady reálnosti ocenění, jednotnosti ocenění a stability ocenění.⁷⁰

Zásada reálnosti ocenění

Odkazovala na to, že účetní jednotka by měla oceňovat své položky na základě skutečných hodnot, což zahrnovalo nejen historické pořizovací náklady, ale také současné tržní hodnoty.⁷¹

Zásada jednotnosti ocenění

Stanovuje, že účetní jednotka by měla používat stejnou metodu oceňování pro podobné položky a transakce.⁷²

Zásada stability ocenění

Tento princip uznává, že účetní jednotka by měla zachovat stabilitu v hodnocení svých aktiv a pasiv.⁷³ Dle Schrolla „*může být požadavek stability ocenění relativní, pokud se nedostane do rozporu s reálností ocenění.*“⁷⁴

Kapitola o oceňování v účetnictví podrobněji rozebrala zásadní principy a metody oceňování, které byly zásadní pro správné vykazování finančních informací v rámci účetní jednotky. Stanovené zásady ocenění hrály velkou roli v zajištění toho, aby účetní

---

⁶⁹ Fireš, B. (1987). *Základy účetnictví*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 101

⁷⁰ Fireš, B. (1987). *Základy účetnictví*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 105

⁷¹ Fireš, B. (1987). *Základy účetnictví*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 105

⁷² Fireš, B. (1987). *Základy účetnictví*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 105

⁷³ Fireš, B. (1987). *Základy účetnictví*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 106

⁷⁴ Schroll R. (1968). *Účetnictví v průmyslu*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. Str. 66

záznamy byly relevantní a užitečné pro všechny zainteresované strany.

3.7 Shrnutí

Období jednotné soustavy sociálně ekonomických informací, zahájené přijetím zákona č. 21/1971 Sb. Federálním shromážděním Československé socialistické republiky dne 25. března 1971, představovalo důležitý krok směrem k lepšímu zacházení s národním majetkem v socialistickém Československu. Tento zákon nahradil označení *národohospodářská evidence* pojmem *sociálně-ekonomická evidence*, čímž zdůraznil sociální rovinu hospodářských záznamů. Proces přebudování této evidence nebyl jednorázový, ale trval dlouhá léta a byl komplexní.

Zákon stanovil úkoly a působnost orgánů České socialistické republiky v oblasti účetnictví, účetního výkaznictví, kalkulace a rozpočtování. Ústředním orgánem se stal nově Český statistický úřad, který měl na starosti monitorování a statistické hodnocení sociálně-ekonomické situace. Nařízení vlády č. 153/1971 Sb. dále upravovalo provádění zákonů, zejména oceňování hospodářských prostředků a ukládalo povinnost nadále vést účetnictví v československé měně s výjimkou zahraničních styků.

Rozšiřující povědomí o oceňování v účetnictví bylo podpořeno také vysokoškolskými učebnicemi, které byly primárně určeny pro studenty ekonomických fakult, ale svůj prospěch z nich čerpali i podnikatelé. Mezi tyto učebnice patřily především díla jako *Účetnictví v průmyslovém podniku* a *Základy účetnictví*. Autoři těchto knih se věnovali široké škále témat, nejen oceňování, a proto bylo nutné zaměřit se pouze na kapitoly zabývající se touto problematikou. Tyto učebnice tak přispěly k lepšímu porozumění oceňování v rámci účetnictví nejen mezi studenty, ale i v praxi.

V průběhu tohoto období byly jasně stanoveny povinnosti státních organizací týkající se zacházení s národním majetkem, s větším důrazem na oceňování majetku. To zahrnovalo nejen povinnost správně hospodařit s majetkem, ale také konkrétní postupy, které měly být dodržovány při jeho oceňování. Tyto postupy měly zajistit, že hodnota majetku bude stanovena spravedlivě a přesně, aby bylo dosaženo větší transparentnosti a řádné správy majetku v celém socialistickém Československu. Celkově bylo oceňování v účetnictví v Československu v letech 1971 až 1988 převážně založeno na socialistických principech, které reflektovaly centrálně plánovanou ekonomiku a vysoký podíl státního vlastnictví v ekonomice.

4 Přejchod na demokratických systém

V roce 1989 přinesla historická událost, pád komunistických režimů ve střední a východní Evropě, dramatické změny v politickém, ekonomickém a společenském kontextu. S tímto zlomem se otevřely dveře ke svobodnému trhu a tržnímu hospodářství, což mělo výrazný dopad i na oblast účetnictví.

Oceňování aktiv, způsob vykazování účetních událostí a všeobecně účetních postupů prošly v následujících letech zásadními transformacemi. Tato změna v paradigmatickém přístupu k ekonomickému řízení ovlivnila způsob, jakým byly hodnoceny a zaznamenávány hodnoty v účetnictví. V tomto kontextu je důležité porozumět konkrétním proměnám, jež nastaly v oblasti oceňování v účetnictví v letech 1989 a následujících, aby byl lépe pochopen vývoj této disciplíny v rámci nově se formulujícího tržního prostředí.

4.1 Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1971 Sb.

Klíčovým se stal zákon č. 128/1989 Sb., který mění a doplňuje předchozí zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací. Tento zákon přijalo Federální shromáždění Československé socialistické republiky, dne 14. listopadu 1989.⁷⁵

Ve vydané novele zákona lze zvláště zdůraznit jedno významné ustanovení týkající se oblasti účetnictví, nikoli však samotného oceňování, i přesto se stala novela zákona důležitou. Jedná se konkrétně o § 14, jehož formulace upravuje pravomoci Federálního ministerstva financí v oblastech účetnictví, rozpočetnictví, kalkulací a účetního výkaznictví. Tento paragraf stanovil podmínky a požadavky pro vedení účetnictví, účtových osnov a směrnic k nim, stejně jako ostatní metodiky účetnictví a podmínky pro provedení inventarizací hospodářských prostředků.⁷⁶

---

⁷⁵ Zákon č. 128/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1989-128>

⁷⁶ Puchinger, Z., Slavíčková, P. (2014). *Malé dějiny účetnictví*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci. Str. 123

4.2 Navazující nařízení na zákon z roku 1971

Dne 16. listopadu 1989 vydala Československá socialistická republika vládní nařízení č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací, které navazovalo na předchozí zákon č. 21/1971 Sb.⁷⁷

Toto nařízení se ve svém 8. oddílu věnovalo právě oceňování hospodářských prostředků. Bylo stanoveno, že organizace by měla ocenit hospodářské prostředky v účetnictví v souladu s touto stanovenou metodikou:

- Základní prostředky se měly ocenit původními pořizovacími cenami, popřípadě reprodukčními pořizovacími cenami.
- Investice se měly ocenit náklady vynaloženými na jejich pořízení.
- Předměty postupné spotřeby jako materiál, zvířata a zboží se měly ocenit cenami pořízení nebo průměrnými cenami stanovenými na základě těchto cen.
- Nedokončená výroba, polotovary vlastní výroby a výrobky se měly ocenit cenami stanovenými podle předběžné kalkulace v určitých položkách, výjimečně se mohly ocenit skutečnými vlastními náklady či velkoobchodními cenami.
- Valuty, devize, zahraniční cenné papíry, ceniny, pohledávky a závazky, majtkové účasti a nemovitosti v zahraničí jejichž ocenění bylo vyjádřeno v cizí měně, mělo být přepočítáno dle příslušného kurzu.
- Peněžní prostředky, tuzemské cenné papíry, ceniny, pohledávky, závazky a ostatní aktiva a pasiva uvedená v československé měně se měla uvést částkou *nominále*.⁷⁸
- Práva k výsledkům výzkumné, vývojové, projektové a jiné obdobné činnosti a jiná majtková práva mimo pohledávky se měla ocenit pořizovacími cenami.⁷⁹

Samotné ustanovení o změně způsobu ocenění hospodářských prostředků s pevným datem k 1. lednu, mělo za cíl zajistit stabilitu a konzistenci účetních dat mezi jednotlivými obdobími. Tím se minimalizovalo riziko náhlých změn, které by mohly ovlivnit výkazy hospodaření a porušit kontinuitu informací pro uživatele finančních výkazů.

---

⁷⁷ Nařízení vlády č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1989-136#oddil8>

⁷⁸ *Nominále* = jmenovitá hodnota cenného papíru

⁷⁹ Nařízení vlády č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací. §27. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1989-136#oddil8>

Podmínky pro provedení změny byly stanoveny velmi přísně. Organizace musela prokázat, že důvody pro změnu jsou oprávněné a zdůvodněné. To znamenalo předložení podrobné analýzy a argumentace, která by odůvodnila potřebu změny z hlediska hospodářských výsledků a transparentnosti účetnictví. Zákaz zkreslování výsledků hospodaření mezi jednotlivými účetními obdobími byl dalším důležitým opatřením. To zabraňovalo účelovým změnám ve způsobu ocenění nebo cen, které by mohly narušit srovnatelnost výkazů a vedly by ke zkreslení skutečné finanční situace organizace.⁸⁰

Celkově lze konstatovat, že pevné stanovení termínu změny a přísné podmínky pro její provedení sloužily k zajištění stability, transparentnosti a důvěryhodnosti finančních informací organizace.

4.3 Zákon o účetnictví

Dne 12. prosince 1991 vydalo Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky velmi obsáhlý zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.⁸¹

Ve čtvrté části (§ 25 – § 28) se zákon věnoval způsobům oceňování. Tato část zákona se zabývala postupy, které účetní jednotky musely dodržovat při hodnocení majetku a závazků. Konkrétně šlo o situace, kdy bylo třeba ocenit majetek a závazky v různých okamžicích, například při uskutečnění konkrétního účetního případu nebo ke konci rozvahového dne a při sestavování účetní závěrky. Zákon rovněž stanovil povinnost zaznamenat provedené ocenění v účetních knihách.⁸²

Paragraf 24 a–d byl věnovaný měně účetnictví. Jak již víme, měnou účetnictví byla koruna československá s výjimkou použití cizí měny při zahraničním styku. Nově to mohla být česká měna nebo jiná měna, pokud byla *funkční měnou*⁸³ účetní jednotky, jednalo se o euro, americký dolar nebo britskou libru. Měnu účetnictví bylo možno změnit pouze k prvnímu dni daného účetního období. Při přepočtu cizí měny se obecným kurzem pro účely účetnictví rozumí kurz vyhlášený centrální bankou příslušnou pro měnu účetnictví pro den přepočtu, pokud je vyhlášován každý pracovní den nebo každý týden.

---

⁸⁰ Nařízení vlády č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací. § 28 - § 29. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1989-136#oddil8>

⁸¹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>

⁸² Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>

⁸³ *Funkční měna* = měna primárního prostředí, ve kterém účetní jednotka působí

V případě absencí takového kurzu lze za obecný kurz považovat kurz mezibankovního trhu cizí měny k euru nebo americkému dolaru, případně kurz vyhlášený centrální bankou pro den přepočtu.⁸⁴

Článek § 25 představoval klíčové ustanovení v oblasti oceňování majetku a závazků. V tomto kontextu byly specifikovány postupy pro ocenění různých složek majetku a závazků, přičemž bylo vyžadováno použití různých kritérií, jako pořizovací cena, jmenovitá hodnota, vlastní náklady, ve specifických případech jednotná měna účetnictví. Tato ustanovení poskytují jasný rámec pro oceňování různých aktiv a závazků v účetnictví. Z jednotlivých složek majetku a závazků se měly ocenit:

- Hmotný majetek kromě zásob, s výjimkou hmotného majetku vytvořeného vlastní činností, se měl ocenit pořizovací cenou.
- Hmotný majetek, kromě zásob vytvořený vlastní činností, se měl ocenit vlastními náklady.
- Zásoby, s výjimkou zásob vytvořených vlastní činností, se měly ocenit pořizovací cenou.
- Zásoby vytvořené vlastní činností se měly ocenit vlastními náklady.
- Peněžní prostředky a ceniny se měly ocenit jejich jmenovitými hodnotami.
- Podíly, cenné papíry a deriváty se měly ocenit pořizovací cenou.
- Pohledávky při vzniku se měly ocenit jmenovitou hodnotou; při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou; závazky jmenovitou hodnotou.
- Nehmotný majetek kromě pohledávek, s výjimkou nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností, se měl ocenit pořizovací cenou.
- Nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností se měl ocenit vlastními náklady.
- Kulturní památky, sbírky muzejní povahy, předměty kulturní hodnoty a církevní stavby, pokud nebyla známa jejich pořizovací cena, se měly ocenit ve výši jedné jednotky měny účetnictví.⁸⁵

Během procesu inventarizace a oceňování zásob a závazků v účetnictví a v účetní závěrce se uplatňovala určitá pravidla a postupy, které určovaly, jak se měly jednotlivé položky oceňovat. Věnoval se tomu § 26, kde bylo stanoveno, že pokud bylo během inventarizace

---

⁸⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. § 24. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563#cast4>

⁸⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. § 25. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563#cast4>

zjištěno, že prodejní cena zásob snížená o náklady spojené s prodejem byla nižší než skutečná cena použitá pro ocenění v účetnictví, pak se měly zásoby ocenit v účetnictví a v účetní závěrce touto nižší cenou.⁸⁶ Pazdera píše ve své knize *Účetnictví, „oceňování zásob je neobyčejně závažnou problematikou, vzhledem k tomu, že bezprostředně ovlivňuje.“*⁸⁷:

- Správnost vykazovaných údajů o hodnotě zásob jako významné složky hospodářských prostředků v podnicích.
- Správnost údajů o hodnotě spotřebovaných zásob vyjádřených příslušným objemem nákladů a dále údaje o hodnotě vyprodukovaných zásob vyjádřených příslušným objemem výnosů a konečně i správnost vykazovaného hospodářského výsledku; objemem výnosů a konečně i správnost vykazovaného hospodářského výsledku.
- Metodu účtování zásob, např. materiálu, zboží apod.⁸⁸

Stejně tak, pokud by se při inventarizaci zjistilo, že částka závazků přesahuje jejich výši vedenou v účetnictví, závazky se uvedou v účetnictví a v účetní závěrce ve zvýšené hodnotě. Hodnota majetku a závazků v účetnictví a v účetní závěrce se dále upravuje o faktory vyjadřující rizika, ztráty a znehodnocení podle příslušných ustanovení. Pokud nevznikly žádné důvody pro tuto úpravu, mohly být tyto položky odstraněny.

Toto ustanovení neuplatňovaly ty jednotky, které účtovaly pomocí jednoduchého účetnictví a takové účetní jednotky, které nebyly podnikateli nebo neprovozovaly jinou výdělečnou činnost, uvedenou v § 1.⁸⁹

Tento zákon vešel v platnost 1. ledna 1992 a jeho nabytím se zrušilo již výše zmíněné nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací⁹⁰ nebo vyhlášku Federálního ministerstva financí č. 23/1990 Sb., o účetnictví, která ve své podstatě neobsahovala žádné ustanovení týkající se oceňování, pouze upravila podmínky náležitosti při vedení účetnictví v socialistických či

---

⁸⁶ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. § 26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563#cast4>

⁸⁷ Pazdera, O. (1982). *Účetnictví*. Brno: Vysoká škola zemědělská. Str. 63

⁸⁸ Pazdera, O. (1982). *Účetnictví*. Brno: Vysoká škola zemědělská. Str. 63

⁸⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. § 26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563#cast4>

⁹⁰ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. § 39 - § 40. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563#cast4>

jiných organizacích.⁹¹

4.4 Dodatek k oceňování investičního majetku a zásob

Ministerstvo financí vydalo podle § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, dodatek k opatření čj. 34/68 447/1993 ze dne 10. prosince 1993, kterým stanovilo postup pro oceňování investičního majetku a zásob v působnosti Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Bezpečností informační služby České republiky.⁹²

O dodatku k opatření se ve své knize *Podvojně účetnictví pro podnikatele* věnuje i Eva Fišerová. Ta se v jedné ze svých kapitol zabývá právě oceněním investičního majetku. Správné ocenění definovala jako „*vyčíslení pořizovací ceny, respektive reprodukční pořizovací ceny.*“⁹³ Ocenění investičního majetku je úzce ve vztahu ke způsobům pořízení. Jednotlivé druhy cen pro ocenění investičního majetku vyjádřila jako:

- Pořizovací cena: kam spadal nakoupený investiční majetek.
- Reprodukční pořizovací cena: do této kategorie spadal investiční majetek nabytý darováním, nabytý bezúplatně na základě finančního leasingu, nově zjištěný majetek, který dosud nebyl zachycený v účetnictví a majetek vytvořený vlastní činností.
- Vlastními náklady: zde se nacházely přímé náklady a příslušná část výrobní režie, popřípadě příslušná část správní režie.⁹⁴

Co se týče oceňování zásob, do roku 1992 se běžně používaly ceny pořízení pro ocenění nákupů materiálu a zboží, s výjimkou některých případů. Avšak od roku 1993 se začaly nově používat pořizovací ceny. Fišerová vysvětlila rozdíl mezi těmito dvěma cenami ve své knize. Pořizovací cena zahrnovala cenu nákupu zásob včetně přírážek a srážek v souladu s platnými předpisy, zahrnovala také clo a spotřební daň. Cena pořízení pak tvořila část pořizovací ceny.⁹⁵

Kromě hodnocení zásob bylo důležitou otázkou také hodnocení zásob vlastní výroby. Zákon o účetnictví předepisoval, že tyto zásoby by měly být oceněny na základě vlastních

---

⁹¹ Vyhláška č. 23/1990 Sb., o účetnictví. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-23>

⁹² Sbírnka zákonů České republiky. (1993). Částka 78. Str. 1728. Dostupné z: <https://ftp.aspi.cz/opispdf/1993/078-1993.pdf>

⁹³ Fišerová, E. (1992). *Podvojně účetnictví '93 pro podnikatele*. Praha: Refis. Str. 30

⁹⁴ Fišerová, E. (1992). *Podvojně účetnictví '93 pro podnikatele*. Praha: Refis. Str. 29-30

⁹⁵ Fišerová, E. (1992). *Podvojně účetnictví '93 pro podnikatele*. Praha: Refis. Str. 60-64

nákladů zahrnující i nepřímé náklady spojené s výrobou či dalšími činnostmi. Stejně jako u investičního majetku i u zásob bylo nezbytné stanovit vhodný způsob ocenění jako:

- Pořizovací cena, která se užívala pouze při nákupu zásob.
- Vlastní náklady používané pro zásoby vytvořené vlastní činností a zpracování materiálu.
- Reprodukční pořizovací cena se používala pro příchovy zvířat v těch případech, pokud nelze zjistit vlastní náklady.
- Cena podle odborného odhadu se používala pro zásoby získané bezplatně, pro přebytky či odpad a vedlejší produkci vrácené z výroby nebo jiné podnikové činnosti.⁹⁶

4.5 Shrnutí

Od roku 1989, kdy došlo k pádu komunistických režimů ve střední a východní Evropě, došlo k zásadním proměnám v oblasti oceňování v účetnictví. Otevření dveří ke svobodnému trhu a tržnímu hospodářství mělo významný dopad na hodnocení a zaznamenávání hodnot v účetnictví. Přijetí nových zákonů a nařízení v následujících letech, zejména zákonů č. 128/1989 Sb. a č. 563/1991 Sb., upravilo způsoby oceňování majetku a závazků v podnicích.

Velmi významným se stal zákon o účetnictví z roku 1991, který přinesl výrazné zdokonalení v oblasti oceňování, jelikož předchozí právní předpisy nekladly takový důraz na přesnost a konzistenci v oceňování majetku a závazků. Organizace měly větší volnost v určení oceňovacích metod, což mohlo vést k rozdílným přístupům mezi různými subjekty. Avšak tento zákon stanovil jasná pravidla a postupy, čímž se měla zajistit jednotnost v účetních výkazech a snížení rizika. Zákon o účetnictví, který nabyl účinnosti od 1. ledna 1992 a jeho dodatek zmíněný ve Finančním zpravodaji byl v námi sledovaném období posledním právním předpisem, který podrobně upravoval problematiku oceňování v účetnictví. Tento zákon se stal významným bodem v modernizaci českého účetnictví, protože jak bylo výše zmíněno, nastavil nové standardy a postupy pro oceňování spravedlivě a objektivně.

---

⁹⁶ Fišerová, E. (1992). *Podvojně účetnictví '93 pro podnikatele*. Praha: Refis. Str. 65

Z předchozího textu je zřejmé, že československá vláda si uvědomovala důležitost správného oceňování, a proto se této problematice věnovala s pečlivostí hned po pádu komunistického režimu v roce 1989. Na počátku devadesátých let bylo vydáno jen několik málo právních předpisů, nařízení a vyhlášek, které se částečně zabývaly problematikou oceňování. Navíc na začátku roku 1993 nastal rozpad Československé republiky, což přineslo změny i v legislativním prostředí. V důsledku tohoto politického dělení vznikly dva nové suverénní státy, Česká republika a Slovenská republika. Tato politická a administrativní proměna vyžadovala aktualizaci a úpravu právních předpisů, nejen zákonů týkající se účetnictví, v obou nových státech.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala tématem různých způsobů oceňování v účetnictví v období mezi lety 1946 až 1993. Rozhodnutí soustředit se pouze na tento časový interval bylo z důvodu nedostatku dostatečných materiálů a informací z dob druhé světové války. Důležitost této doby spočívala v proměnách ekonomického a politického prostředí, které měly vliv na způsoby oceňování v účetnictví.

Pokud jde o časový rámeček, do kterého tato práce zasahuje, je to jednoznačné. Rozpad Československé republiky dne 1. ledna 1993 a vznik samostatné České republiky a Slovenské republiky ukončil sledované období. Tato událost představovala zásadní zlom v historii a vývoji nejen ekonomického prostředí. Vzhledem k tomuto důležitému mezníku nebylo zapotřebí udržovat kontinuitu v analýze, neboť události po roce 1993 měly vliv na úplně nový ráz událostí v obou republikách.

Cílem této práce bylo prozkoumat vývoj oceňování na českém území v daném časovém úseku. Tohoto cíle bylo dosaženo, neboť v práci jsou představeny legislativní předpisy, které sice převážně nebyly zaměřeny přímo na oceňování, ale některé z nich se touto problematikou značně zabývaly. Tento fakt se týká především 50. let 20. století, období, ve kterém země procházela rozsáhlou reorganizací v důsledku druhé světové války. Po skončení války musely země, včetně těch ve střední a východní Evropě, čelit mnoha výzvám spojeným s obnovou infrastruktury, ekonomiky a společnosti jako celku. Toto období rekonstrukce a obnovy si vyžádalo mnoho úsilí a zdrojů, a proto bylo oceňování majetku a jiných aktiv na druhé koleji. Kvůli tomu byly právní předpisy věnovány především těmto oblastem, proto nebylo oceňování majetku a finančních aktiv tak důkladně prozkoumáno a upraveno, jako za jiných okolností. Často tento nedostatek vedl k nejistotě a nedorozumění.

Tato práce se snažila sjednotit a ucelit poznatky o tehdejších principech oceňování, které jsou rozptýlené v různých právních předpisech, ať se jedná o zákony, vyhlášky nebo směrnice. Ve všech knihách, primárně pak v učebnicích účetnictví je nutné hledat konkrétní principy, jelikož se autoři jen zřídka věnovali výhradně této problematice. Většina těchto učebnic pouze reflektovala již vydané právní předpisy. Pokud se podíváme na tuto otázku z aktuální perspektivy, zjistíme, že je věnováno poměrně málo pozornosti literatuře, která by se přímo věnovala tématu oceňování v účetnictví. Dokonce i v případě,

že se objeví kniha zabývající se historií účetnictví, oceňování často zůstává pouze okrajově zmíněno.

Pokud bychom měli porovnat tři oddíly této práce, tedy poválečné Československo, období jednotné soustavy ekonomických informací a přechod na demokratický systém, lze konstatovat, že situace se v průběhu let výrazně změnila.

Během krátké doby po skončení druhé světové války vznikla řada legislativních norem, jejichž součástí byla pravidla pro oceňování. Významným se stal zákon o oceňování, ve kterém byla vytvořena struktura pro systematické oceňování majetku, což mělo zásadní vliv pro spravedlivé a transparentní stanovení cen a hodnot v poválečném období.

Následně v období jednotné soustavy sociálně-ekonomických informací byly zavedeny nové metodiky a postupy pro shromažďování a prezentaci ekonomických dat. Oceňování v účetnictví v této době bylo výrazně ovlivněno plánovanou ekonomikou a centralizovaným plánováním. Majetek podniků byl často oceňován na základě oficiálně stanovených cen nebo cenových standardů, které byly součástí centrálního plánování. Důraz byl kladen na to, aby účetní záznamy odrážely plánované ekonomické cíle a normy, což často mohlo vést ke zkreslování výsledků. Proto oceňování sloužilo především k podpoře centralizovaného plánování a kontroly, než k poskytování skutečných informací o hodnotě a výkonnosti podniků.

S přechodem na demokratický systém došlo k dalším výrazným změnám. Po pádu socialistického režimu bylo oceňování a celkově účetnictví stále ovlivňováno principy a metodami bývalého systému. Nicméně s politickými změnami a přechodem k demokracii a tržní ekonomice se začaly tyto principy postupně revidovat a reformovat. Probíhaly iniciativy ke změně účetních a oceňovacích postupů, aby lépe odpovídaly novým podmínkám tržního hospodářství. Byly zaváděny reformy, které měly odstranit centralizovaný přístup k oceňování a umožnit větší autonomii firem v rozhodování o cenách a hodnotě jejich majetku. Po rozpadu Československa v roce 1993 začalo období nové éry pro oba nově vzniklé státy. Tato událost měla hluboké důsledky nejen na politickou a ekonomickou scénu, ale také na mnoho dalších aspektů společenského života, proto byla analýza ukončena právě zde.

Resumé

This bachelor thesis focuses on valuation in accounting between the years 1946 and 1993. This thesis aims to analyze the legislative standards and literature of that period. The thesis specifically targets this time frame because, after World War II, there are almost no relevant materials preserved regarding this issue, however, were in force the previous legislative regulations.

The thesis is divided into three sections, which track the development of valuation in accounting within the given time frames, based on issued legislative standards supplemented by information from contemporary university textbooks. The first section focuses on analysing post-war laws in Czechoslovakia, mapping legislative changes and approaches to valuation after World War II. The second section addresses the period of the unified system of socio-economic information and examines its influence on valuation. The final part analyses the transition to a democratic system and its impact on the legislative regulation of valuation, including reforms and changes in legislation due to political and economic transformations.

Valuation in accounting presents an interesting challenge, as every entrepreneur must deal with it, and finding the right approach to valuing assets and liabilities is very demanding. This thesis could contribute to a better understanding of this issue in the context of historical development and provide useful insights for current and future practices in the field of accounting.

Seznam pramenů a literatury

Legislativní předpisy

Federální ministerstvo obrany (1973). *Týl a zásobování*. Ročník 23. Praha. Dostupné z:

<https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:a57ef3ca-db64-4a85-90af-7b0d5f492f8f?page=uuid:a2fb950b-63b2-4f4d-953d-c253e3c97523&fulltext=%C3%BA%C4%8Detnictv%C3%AD%201971>

Federální ministerstvo obrany (1986). *Týl a zásobování*. Ročník 36. Praha. Dostupné z:

<https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:7a2b2272-6954-4e35-bfdb-39ae65f33ff9?page=uuid:6e4c50d8-94d8-4b4a-b1a3-f523344d0657&fulltext=T%C3%BD1%20a%20z%C3%A1sobov%C3%A1n%C3%AD%20ro%C4%8Dn%C3%ADk%2036>

Nariadení vlády č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1989-136#oddil8>

Nariadení vlády č. 153/1971 Sb. o informační soustavě organizací. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1971-153>

Nariadení vlády č.96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-96#dil4>

Oběžník č. 42-III/5 ministerstva vnitra. Zveřejněno v: Úředním listě republiky Československé. Číslo 152. Dostupné z:

<https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:f3c253de-16d5-4756-a942-c6e7893cddbba?page=uuid:83d33124-813c-11ed-8e53-001b63bd97ba&fulltext=Oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20majetku>

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. (1945). Předpis 144/1945 Sb. o složení, organisaci a způsobu činnosti generálního sekretariátu Hospodářské rady.

Částka 59. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=144&r=1945>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (1966). Předpis 96/1966 Sb., o jednotných kalkulačních zásadách. Částka 42. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw/sbirka.sqw?cz=96&r=1966>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (1972). Stenoprotokoly 4. schůze. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw/sbirka.sqw?cz=156&r=1975>

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. (1975). Předpis 156/1975 Sb., o správě národního majetku. Částka 37. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=1984>

Sbírka zákonů České republiky. (1993). Částka 78. Dostupné z: <https://ftp.aspi.cz/opispdf/1993/078-1993.pdf>

Sbírka zákonů Československé socialistické republiky. (1966). Částka 42. Dostupné z: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/sb42-66.pdf>

Sbírka zákonů republiky Československé. (1951). Částka 1. Dostupné z: <https://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/001-1951.pdf>

Úřední list republiky Československé. (1951). Číslo 11. Praha. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:dc988b29-7d68-4b2d-aafe-2450561ae39b?page=uuid:7da0eee2-8157-11ed-8496-001b63bd97ba&fulltext=oce%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD>

Věštník Ústřední komise lidové kontroly a statistiky. (1966). Částka 13-14. Praha.

Vládní nařízení č. 1/1951 Sb., kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém účetnictví. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-1>

Vládní nařízení č. 144/1945 Sb., o složení, organizaci a způsobu činnosti generálního sekretariátu Hospodářské rady. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-144>

Vládní nařízení č. 205/1946 Sb., kterým se stanoví jednotné účetní zásady. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-205>

Vládní nařízení č. 297/1941 Sb., o záznamních povinnostech pro účely daňové a provozní. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/9673/1/2/vladni-narizeni-c-297-1941-sb-o-zaznamnich-povinnostech-pro-ucely-danove-a-provozni>

Vládní nařízení č. 30/1958 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1958-30#di5>

Vládní nařízení č. 41/1952 Sb., kterým se stanoví zásady pro účetní evidenci (účetní zásady). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1952-41#cast4>

Vyhláška č. 104/1966 Sb., o národním majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-104>

Vyhláška č. 156/1975 Sb., o správě národního majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1975-156#f3532340>

Vyhláška č. 23/1990 Sb., o účetnictví. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-23>

Vyhláška č. 90/1984 Sb., o správě národního majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-90?koment=21633468&komentedit=1&komentmin=1>

Vyhláška č. 90/1984 Sb., o správě národního majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-90>

Zákon č. 108/1951 Sb., o organisaci národohospodářské evidence. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-108>

Zákon č. 116/1946 Sb., o jednotné organisaci podnikového účetnictví. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-116/zneni-19460604>

Zákon č. 128/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1989-128>

Zákon č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-134>

Zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě ekonomických informací. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11308/57601870/1980_zakon_21_1971.pdf/8e3b81f4-6dfc-47ed-b969-e262b351f6b1?version=1.0

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>

Zákon č. 60/1949 Sb., o hospodářském plánování (plánovací zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-60>

Zákon č. 65/1949 Sb., o oceňování. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-65>

Literatura

- Báča, J. (1981). *Účetnictví v průmyslovém podniku – učebnice pro Vysokou školu ekonomickou*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury.
- Fiala, J. (1947). *Učebnice účetnictví pro obchodní akademie*. Praha: Česká grafická.
- Fiala, J. (1950). *Podnikové počítání – abeceda účetních vědomostí pro každého*. Praha: Tiskové podniky.
- Fireš, B. (1987). *Základy účetnictví*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury.
- Fišerová, E. (1992). *Podvojně účetnictví '93 pro podnikatele*. Praha: Refis.
- Klozar, J. (1980). *Základy účetnictví*. Praha: Nakladatelství technické literatury.
- Pazdera, O. (1982). *Účetnictví*. Brno: Vysoká škola zemědělská.
- Pokorná, J. (2009). *Historie účetnictví*. [Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova Univerzita]. Masarykova Univerzita Brno.
- Puchinger, Z., Slavičková, P. (2014). *Malé dějiny účetnictví*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci.
- Schroll, R. (1968). *Účetnictví v průmyslu*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury.

Seznam příloh

Příloha 1 - Valorizační součinitele pro ocenění budov – příloha k oběžníku č. 42-III/5	50
--	-----------

Přílohy

Příloha 1:

Valorizační součinitelé pro ocenění budov, dle kterých lze vypočítat novou cenu oceňování – příloha k oběžníku č. 42-III/5

Valorizační součinitelé pro ocenění budov:			
Rok pořízení	Součinitel	Rok pořízení	Součinitel
1914 a dříve	32,5	1932	3,91
1915	32,0	1933	3,92
1916	29,5	1934	4,12
1917	25,0	1935	4,3
1918	19,69	1936	3,1
1919	9,87	1937	3,9
1920	5,0	1938	3,82
1921	2,17	1939	3,2
1922	2,41	1940	2,67
1923	2,72	1941	2,21
1924	3,49	1942	2,15
1925	4,21	1943	1,95
1926	3,56	1944	1,98
1927	3,55	1945	1,82
1928	3,10	1946	1,62
1929	3,25	1947	1,25
1930	3,76	1948	1,12
1931	3,96	1949	1,0

Příloha 1 - Valorizační součinitelé